

Tiltakspakke for natur og grønn omstilling

Innledning

Koronaepidemien stiller oss overfor en stor, global krise i helse, økonomi og samfunn. Virusrisen får store negative konsekvenser for enkeltmennesker og samfunnsfunksjoner. Vi har likevel en mulighet til å bruke krisen konstruktivt til å ta nye retningsvalg og omstille samfunnet i en mer miljøvennlig retning. Vi foreslår derfor ulike tiltak som tar samfunnet i denne retningen og som samtidig styrker sysselsetting og aktivitet i norsk økonomi. Flere av tiltakene kan med fordel utredes nærmere av Miljødirektoratet.

Kortsiktige krisetiltak som får negative konsekvenser for framtidige generasjoner må unngås. Krisetiltak må bidra til alle elementene i bærekraftig utvikling; økonomi, miljø og sosiale forhold. De direkte og indirekte konsekvensene må derfor vurderes nøye.

I en situasjon der vi bruker så mye av samfunnets ressurser på å hindre negative økonomiske effekter av smitteverntiltakene, bør vi samtidig tenke hvordan disse pengene vi virke inn på klimakrisen og naturkrisen. Kloden står overfor to store, langsiktige kriser som langt vil overgå virusutbruddet i vedvarende negativ effekt på velferd, økonomi og helse: klimakrisen og naturkrisen. Disse to krisene må løses samtidig, ikke ved at løsningen på den ene forverrer den andre. På samme måte kan vi ikke fire på miljøkrav som vil gi negative konsekvenser på lengre sikt for å takle økonomiske utfordringer av epidemien på kort sikt. Vi må klare å få økonomien på fote igjen uten at naturen og framtidige generasjoner skal ta kostnaden.

Oversikt

BELØP	Tiltak	Kapittel og post
40 mill.	Restaurere ødelagte bekker og elver	Kap. 1420, post 70
40 mill.	Restaurering av myr og våtmark	Kap. 1420, post 38
15 mill.	Restaurering av marine økosystemer i Oslofjorden	Kap. 1420, post 21
90 mill.	Bedre miljøkompetanse i kommunene	Kap. 1420, post 61
20 mill.	Bekjempe fremmede arter	Kap. 1420, post 21
12 mill.	Bekjempe fremmede arter	Kap. 1420, post 76
10 mill.	Redningsaksjoner for trua arter og naturtyper	Kap. 1420, post 21
10 mill.	Redningsaksjoner for trua arter og naturtyper	Kap. 1420, post 82
5 mill.	Bedre tilstanden for pollinerende insekter	Kap. 1420, post 81
20. mill.	Tiltak i verneområder	Kap. 1420, post 31
15. mill.	Gjerding i jordbruket	Kap. 1150, post 50
10. mill.	Restaurering av kystlynghei	Kap. 1150, post 74
287 mill.	Totalt	

Forslag til tiltak

Restaurering av ødelagte bekker og elver

40 mill. Kap. 1420, post 70; tilskuddspost til kostnadseffektive miljøtiltak for å nå miljømålene i vannforvaltningsplanene.

- 25 mill. Miljødirektoratet har mottatt gode søknader for et langt høyere beløp enn de ca. 20 mill. de har til utdeling, og vi foreslår det legges til 25 mill. her.
- 10 mill. øremerket prosjekterte restaureringstiltak i Gaula (samarbeid NVE, fylkesmannen og kommunene).
- 5 mill. øremerket igangsettelse av tiltak i Alnaelva (initiativ fra Elvestuen).
- Beskrivelse av tiltaket: Denne typen tiltak dreier seg om å åpne lukkede bekker i by- og kulturlandskap, fjerne forbygninger og gjenskape naturlige elve- og bekkeløp der det lar seg gjøre, fjerne vandringshindre, utbedre kulverter og gjennomføre ulike habitatforbedrende tiltak. For å stanse og snu tapet av natur, slik det er tverrpolitisk enighet om at vi må, vil ikke vern av restene av verdifull natur være tilstrekkelig. Vi må også gjenskape, altså restaurere, natur som har gått tapt. Vann- og avløpssystemet er mange steder foreldet og ikke dimensjonert for nedbørsmengdene vi ser med et endret klima. Restaurering og åpning av lukkede elver og bekker vil kunne avlaste vann- og avløpssystemet ved at vannet fordrøyes.
- Syssetetter: Entreprenører, landskapsarkitekter, biologer, konsulenter.
Politiske mål: Stortinget har vedtatt at 15 % av ødelagt natur skal restaureres innen 2025, som en oppfølging av de internasjonale Aichi-målene Norge har forpliktet seg til. Vi er langt unna å nå dette målet. Videre er Norge gjennom vanddirektivet forpliktet til å nå konkrete og omforente mål for god økologisk tilstand i alle vannforekomster. Gjenåpning av bekker og restaurering av vassdrag vil bidra til å nå målene i vannforskriften og Aichi-målet om restaurering. Søkere på tilskuddsordningen under kap. 1420 er i stor grad kommuner, og det er for 2020 søkt om flere ganger det tilskuddspotten inneholder. Miljødirektoratet har særlig etterspurt søknader om restaureringstiltak i 2020. Økte ressurser til gjennomføring av miljøtiltak vil bidra til å nå kommunale og nasjonale miljømål.
- Samfunnsøkonomi: Det internasjonale Naturpanelet (IPBES) estimerer den samfunnsøkonomiske gevinsten til 10:1 ved investering i restaurering av natur. Konkret vil restaurering av norske vassdrag redusere risikoen for flom gjennom tilbakeholdelse av vann i vassdrag, økt naturbasert overvannshåndtering i tettbygd strøk (totale skadekostnader anslått i [NOU 2015: 16](#) til 1,6-3,6 mrd kroner årlig, og i stadig økning), styrke bestander av en rekke ferskvannsorganismer (villaks alene gir et bidrag til BNP på i størrelsesorden 1 mrd. kroner i året), rense vann og bidra til økt vannkvalitet, samt gi en rekke friluftslivsgevinster og styrket folkehelse.

Restaurering av myr og våtmark

40 mill. Kap. 1420 post 38 til restaurering av myr og våtmark

- Beskrivelse av tiltak: Myr er den naturtypen på landjorda som binder mest karbon pr arealenhet. Myrer dekker bare 3 prosent av landjordas overflate, men drenerte myrer står for 5 % av de menneskeskapte klimagassutslippene. I Europa står drenerte myrer for 30 % av klimagassutslippene fra jordbruket. Myr og annen våtmark renser vann, kan dempe flom og fungere som barriere i skogbrann – og er hjem og matfat til et stort mangfold av arter. Tiltak for å restaurere myr og våtmark kan innbefatte hogst der myra er grodd igjen, tetting av grøfter, bygging av demninger og, for å gjenopprette økologisk funksjon, skjøtsel og overvåking av området etter restaurering. For å sikre god koordinering og prioritering av restaureringsprosjekter, trengs sannsynligvis en eller to ekstra naturforvaltere ansatt hos en av fylkesmennene. I tillegg trenges flere egnede prosjekter, det vil f.eks. si at man i større grad åpner opp for restaurering av myr utenfor verneområder. Det er satt av 16 mill. til restaurering av myr og våtmark i 2020, vi foreslår å øke beløpet til totalt 36 mill. I tillegg står

en rekke andre våtmarksprosjekter i kø for restaurering, og vi foreslår 20 mill. til dette formålet.

- **Sysselsetter:** Entreprenører og maskinførere, skogsarbeidere og bønder. Folk som har erfaring med torvtekt eller nydyrking av myr – begge aktiviteter som er på vei ut – vil være spesielt kompetente til arbeid med restaurering av myr og våtmark, ettersom det kreves særlige maskinføringskunnskaper i myr- og våtmarksterrang. Ved restaurering av Rusasetvatnet i Ørlandet kommune ble omtrent 70 % av de 11, 5 millionene som prosjektet kostet benyttet av entreprenøren for prosjektet. Restaurering kan generelt ta i bruk kompetanse og maskinparker som det vil være redusert etterspørsel etter i tiden fremover.
- **Politiske mål:** Stortinget har vedtatt at 15 % av ødelagt natur skal restaureres innen 2025, i tråd med de internasjonale Aichi-målene Norge har tilsluttet seg. Vi ligger fra før langt bak å nå dette målet. Restaurering av myr og våtmark vil være svært viktige tiltak for å oppnå klimamålene, spesielt dersom man restaurerer myrer som pr i dag lekker mye CO₂.
- **Samfunnsøkonomi:** Det internasjonale Naturpanelet (IPBES) estimerer den samfunnsøkonomiske gevinsten til 10:1 ved investering i restaurering av natur. Ettersom restaurerte myrer har potensial til å lagre enorme mengder karbon, bør restaurering av myr i større grad behandles på linje med teknologiske karbonfangsttiltak. Regjeringen [foreslo i statsbudsjettet](#) å bevilge om lag 670 millioner kroner til arbeidet med CO₂-håndtering i 2019. Innsatsen favner bredt, med forskning og demonstrasjon av teknologier for CO₂-håndtering under CLIMIT-programmet, drift av Teknologisenter for CO₂-fangst på Mongstad og arbeidet med et fullskala demonstrasjonsanlegg for CO₂-håndtering. Fungerende myr-økosystemer binder og lagrer karbon helt automatisk, og det er derfor en glimrende investering å la arbeidet med å tette gamle, mislykkede grøfter motta mye mer penger enn pr i dag.

Restaurering av marine økosystemer i Oslofjorden

15 mill. Kap. 1420, post 21. Midler til restaurering av marine økosystemer gjennom oppfølging av tiltak i forslag til helhetlig plan for Oslofjorden.

- **Beskrivelse av tiltaket:** Den samlede menneskelige belastningen på norske kyst- og havområder er for stor. Dette gir omveltende økosystemendringer i havet, som ærfugldøden og torskekollapsen i Oslofjorden er et tydelig signal om. Oslofjorden er kjemisk, fysisk og biologisk endret. Dette skyldes en rekke negative påvirkninger som blant annet økt havtemperatur, utbygging i kystsonen, forurensning, overfiske, og inntog av fremmede arter. Resultatet er tap av flere økologiske funksjoner som for eksempel evnen til å holde ærfugl med nok mat. Oslofjorden trenger derfor flere restaureringstiltak for å gjenskape viktige leveområder for fjordens arter. Aktuelle restaureringstiltak er gjenskaping av ålegrasenger, bløtbunn, hardbunn, korallrev og gytebekker for sjøørret. Restaurering bør også inkludere bekjempelse av fremmede arter som stillehavsøsters, japansk drivtang og mink, samt gjenoppbygging av nedfiskede bestander gjennom strengere reguleringer.
- **Sysselsetter:** Entreprenører og gründere, forskere, kommuneansatte, biologer og naturforvaltere.
- **Politiske mål:** Stortinget har enstemmig vedtatt en redningsaksjon for Oslofjorden gjennom arbeidet med den helhetlige handlingsplanen for Oslofjorden. Regjeringens oppdaterte havstrategi, [Blå muligheter](#), har rent og rikt hav som et av sine satsningsområder.
- **Samfunnsøkonomi:** Naturmangfoldet i kystområder utgjør en enorm naturverdi for befolkningen i form av utnyttelse av marine ressurser, friluftsliv og folkehelse. [NIVA har estimert Oslofjordens betydning](#) for turgåere og andre rekreasjonsaktiviteter til 25,7 milliarder årlig. I tillegg gir marine økosystemer oss verdifulle tjenester som karbonlagring, sikring mot storm, og nye medisiner. Restaurering av marine økosystemer er derfor en investering med stor langsiktig avkastning. Forslaget til helhetlig plan for Oslofjorden understreker at den langsiktige gevinsten på rydde opp overgår de kortsiktige økonomiske kostnadene.

Bedre miljøkompetanse i kommunene

90 mill. Kap. 1420 post 61. Utvide den velfungerende ordningen for tilskudd til klimatiltak og klimatilpasning («Klimasats») til å også omfatte tiltak i kommuner som bidrar til å stanse tapet av naturmangfold («Naturesats»).

- Beskrivelse av tiltaket: Kommunene har et stort ansvar for å ivareta og forvalte naturmangfoldet, men fersk forskning viser at mangel på miljøkompetanse og kapasitet svekker muligheten for å ivareta deres ansvar som miljømyndighet på en tilfredsstillende måte (EVAPLAN 2018). Tilskuddsordningen er organisert slik at initiativ og idé kommer fra kommunen selv. Naturesats kan blant annet gå til utarbeiding av kommuneplaner for naturmangfold, utarbeide kommunens krav til naturmangfoldtiltak i byggeprosjekter, utarbeiding av arealregnskap og fysiske naturforvaltningstiltak.
- Sysselsetter: Biologer og naturforvaltere, og ved fysiske naturforvaltningstiltak planleggere, ingeniører, entreprenører. Når kommunen får ekstra midler til slike planleggingsoppgaver, vil dette også medføre bruk av ekstern arbeidskraft av ulike yrkesgrupper over hele landet – ikke minst ved prosjektering og gjennomføring av fysiske tiltak.
- Politiske mål: I norsk handlingsplan for naturmangfold framgår det at regjeringen vil «sikre kommunene tilstrekkelig naturfaglig kompetanse». Tilstrekkelig miljøkompetanse i kommunene er en forutsetning for at plan- og bygningslovens formål om «bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner» faktisk kan følges opp i praksis. Det er også en forutsetning for å kunne legitimere kommunenes autonomi i den viktige rollen kommunene har som arealforvalter i Norge.
- Samfunnsøkonomi: Økt kompetanse og kapasitet på miljø vil gjennom bedre utredning og planlegging gi en mer effektiv saksbehandling og mindre konfliktfylte prosjekter, og sikre lokaldemokratiet og allmenne interesser. Bedre arealforvaltning bidrar på en rekke områder til bedre forvaltning av vår naturkapital – som altså generelt er en grunnleggende forutsetning for samfunnsøkonomien på en rekke områder.

Bekjempe fremmede arter

20 mill. Kap. 1420 post 21 hvorav 5 mill. til utarbeidelse av spesifikke handlingsplaner for fremmede arter og 30 mill. til gjennomføring av tiltaksplan for bekjempelse av fremmede skadelige organismer 2019-2024.

12 mill. Kap. 1420 post 76. Utvidelse av søknadsbasert tilskuddsordning for å bidra til gjennomføring av tiltak mot fremmede arter. Miljødirektoratet sitter på en rekke støtteverdige søknader fra kommuner og private aktører som i disse dager må få avslag fordi tilskuddspotten ikke er stor nok.

- Beskrivelse av tiltaket: Tiltaket omhandler å hindre introduksjon (direkte og indirekte import) og spredning (via beplantning i private hager og kommunale grøntanlegg, hageavfall, o.l.), samt opprydding, av fremmede arter i norsk natur. Det vil kreve en bred innsats fra en rekke sektorer og fra kommuner, fylker og stat. Viktige tiltak er tilsyn, grensekontroll, økt produksjon av norske alternativer til utenlandske planter, håndtering av hageavfall, varslingsystemer, utvikling av metodikk for risikovurdering, og kunnskapsformidling.
- Sysselsetter: Forskere, naturforvaltere, miljøkonsulenter, kommunikasjonsrådgivere, kommunalt ansatte, gartnerbransjen.
- Politiske mål: I Granavolden-plattformen er det et prioritert felt for regjeringen å stanse planting av og bekjempe spredningen av fremmede arter med høy eller svært høy økologisk risiko, og fjerne slik arter fra norsk natur, i tråd med Aichi-målene.
- Samfunnsøkonomi: Fremmede arter kan utkonkurrere norske arter og spre sykdommer til nye områder. Bekjempning av fremmede arter koster det norske samfunnet 80 mill. årlig og miljøskadeposten er estimert til mellom 1,4 og 3,9 milliarder kroner årlig [ifølge en rapport fra 2014](#). Dette estimatet er trolig konservativt. Klimaendringer vil sannsynligvis gjøre det lettere for fremmede arter å etablere seg i Norge og dermed øke de

samfunnsøkonomiske kostnadene fremover. Etablerte fremmede arter er tilnærmet umulig å bli kvitt. Å stanse introduksjon av fremmede arter, spares samfunnet for store økonomiske tap både via begrenset skadeomfang og kostnader ved å fjerne fremmede arter. Økt norsk produksjon av norske planter vil skape flere arbeidsplasser og redusere risikoen for introduksjon av fremmede arter med planter og jord. Økt nasjonal forskningskompetanse på fremmede arter vil også skape et fortrinn blant internasjonale forskningsmidler, og sikre norske patenter på smarte løsninger på et globalt problem.

Redningsaksjoner for trua arter og naturtyper

10 mill. Kap. 1420, post 21. Kap. 1420 post 21. Midler til iverksetting av tiltakspakken for truet natur 10 mill. Kap. 1420 post 82. Tilskudd til trua arter (post 82,1) og trua naturtyper (post 82,2) økes med til sammen 10 mill.

- Beskrivelse av tiltaket: Gjennom midler til Miljødirektoratet kan det iverksettes en forsert oppfølging av tiltakspakken for truet natur som kommer 15. juni. Dette inkluderer et bredt spekter av ulike fysiske tiltak som er viktige for å bedre tilstanden til de mest utsatte artene og naturtypene i norsk natur, blant annet skjøtsel og restaurering av livsmiljøer, fjerning av fremmede arter, og inngjerding av viktige områder. Informasjonsarbeid. Grunneiere, privatpersoner og andre kan søke om tilskudd til trua arter og trua naturtyper fra Fylkesmennene til å gjennomføre tiltak for å ivareta trua arter og naturtyper. I 2020 har det blitt søkt om omtrent dobbelt så mye midler som det som er tilgjengelig (trua arter: omsøkt beløp 30,5 mill., ramme 17,2 mill., trua naturtyper: omsøkt beløp 63,5 mill., ramme 30 mill.). Det betyr at det finnes mange prosjekter som ikke vil få støtte innenfor den gitte rammen.
- Sysselsetter: Biologer, forskningsinstitusjoner, konsulentbransjen og entreprenører.
- Politiske mål: Oppfølging av ett av de tre hovedmålene i Norsk handlingsplan for naturmangfold: Ingen arter og naturtyper skal utrykkes, og utviklingen for truede og nær truede arter og naturtyper skal bedres. Videre oppnåelse av internasjonale forpliktelser om å stanse tapet av naturmangfold.
- Samfunnsøkonomi: Kunnskap om og bedre bevaring av natur, særlig truet natur, er en grunnleggende investering i støttende økosystemtjenester.

Bedre tilstanden for pollinerende insekter

5 mill. Kap. 1420, post 81 Tilskudd til ville pollinerende insekter økes fra 3 millioner til 8 millioner.

- Beskrivelse av tiltaket: Tilskuddsordningen skal bidra til å sikre og bedre leveområdene for ville pollinerende insekter gjennom tiltak som etablering eller restaurering av leveområder, skjøtsel av områder, fjerning av fremmede arter, tilpasset driftsform i jordbruket og informasjonsvirksomhet. Det er søkt om 16,2 millioner fra posten i 2020 og det er bare 3 millioner tilgjengelig til utdeling. En rekke initiativtakere i næringsliv, kommuner og private står klare med gryteferdige tiltak.
- Sysselsetter: Søkere på ordningen omfatter grunneiere, privatpersoner, kommuner og organisasjoner. Ved etablering eller restaurering av leveområder eller andre større tiltak vil det være aktuelt å leie inn maskinførere.
- Politiske mål: Sommeren 2018 ble den nasjonale pollinatorstrategien lagt frem, og i 2020 skal tiltaksplanen for oppfølging av strategien ferdigstilles. For at strategien skal ha noen effekt må det avsettes midler til gjennomføring av spesifikke tiltak for å bedre situasjonen for insektene. Tilskuddsposten for ville pollinerende insekter ble opprettet i 2018 og skal bidra til å sikre og bedre leveområdene for ville pollinerende insekter.
- Samfunnsøkonomi: 75 % av maten vi spiser er pollinert av insekter. Ville pollinatorer er viktige for pollinering av landbruksvekster og ville vekster, og et stort mangfold av pollinatorer gir best avlinger. Men både nasjonalt og internasjonalt er mange av de pollinerende insektene i sterk tilbakegang. Tolv biearter er ikke gjenfunnet i Norge de siste 50 år, og 30 % av biene er på rødlista over arter som har risiko for å dø ut fra Norge.

Tiltak i verneområdene

20 mill. Kap. 1420, post 31. Tiltak i verneområder

- Beskrivelse av tiltaket: Tilstanden i verneområdene er ikke god nok. Ifølge Miljødirektoratet er ca. 27 % av verneområdene er verneverdiene truet. For å bedre på dette bør det utarbeides skjøttsels- og forvaltningsplaner, gjennomføres skjøttsels- og tilretteleggingstiltak i verneområdene, styrke oppsyn i verneområdene og gjennomføres skjøtselstiltak som motvirker negative effekter av klimaendringer.
- Syssetetter: Biologer/naturforvaltere for utarbeiding av skjøttsels- og forvaltningsplaner, entreprenører, maskinførere og manuell arbeidskraft for gjennomføring av tiltak.
- Politiske mål: I Stortingets behandling av Norsk handlingsplan for naturmangfold ble regjeringen bedt om å legge frem en handlingsplan for økt skjøtsel, kanalisering og tilrettelegging, for å ta vare på naturverdiene og fremme friluftslivet i nasjonalparker og andre store verneområder. [Handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene](#) gir et godt grunnlag for å prioritere tiltak i verneområder.
- Samfunnsøkonomi: Ivaretagelse av verneverdiene i et verneområde bidrar til både miljømessig verdiskapning, kulturell verdiskapning, sosial verdiskapning og økonomisk verdiskapning jf. Handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene.

Gjerding i jordbruket

15 mill. Kap. 1150 post 50. Tilskudd til Landbrukets utviklingsfond (LUF) - Tilskudd til tiltak i beiteområder

- Beskrivelse av tiltaket: Mangel på gjerder rundt ekstensive kulturbeiter og mellom utmark og innmark er et av de store hindrene for å utnytte viktige beiteressurser.
- Syssetetter: Tiltaket krevet betydelig manuell innsats og kan sysselsette personer fra andre sektorer med ledig arbeidskapasitet.
- Politiske mål: I Granavolden-plattformen løftes skjøtsel og istandsetting av kulturlandskap og naturmangfold frem som et satsingsområde, gjerding kan bidra til videreføring av beitetradisjoner i kulturlandskapet og god utnytting av naturressursene. Rette typer gjerder er også et viktig rovdyrforebyggende tiltak.
- Samfunnsøkonomi: Ifølge en [rapport](#) utarbeidet av Menon Economics i 2018 produserer det norske kulturlandskapet store ikke-prissatte verdier i form av økosystemtjenester. Økt bruk av beite i norsk matproduksjon kan også være et ledd i å øke selvforsyningen og øke andelen norske innsatsfaktorer i husdyrproduksjonen.

Restaurering av kystlynghei

10 mill. Kap. 1150, post 74. Direkte tilskudd – Tilskudd til Regionalt miljøprogram og Spesielle miljøtiltak i jordbruket

- Beskrivelse av tiltaket: Kystlyngheier er flere tusen år gamle kulturmarkstyper som er formet av beiting, kontrollert brenning og slått. Det er en utfordring av mange av kystlyngheiene gror igjen. Det gjør at vi mister landskapenes unike verdier og de gjengrodde kystlyngheien er også mer utsatt for ukontrollerte branner. Vinteren 2014 oppsto det brann i kystlynghei flere steder langs kysten som forårsaket store materielle skader. De pågående klimaendringene gir et varmere og våtere klima, og med flere lengre perioder med ekstremvær som tørke. Skjøtsel og bruk av kystlyngheiene reduserer brannfaren i landskapet. Aktuelle tiltak er fjerning av busker, kratt og skog, fjerning eller kontroll av fremmede arter (eksempelvis fjerning av sitkagranspirer), kontroll av problemarter (eksempelvis slått av einstape), oppsetting av gjerder og grunder (for å oppnå styrt beitebruk), oppsetting av enkel bygning hvor dyrene kan søke ly ved dårlig vær.
- Syssetetter: Det er stort behov for manuell arbeidskraft i gjennomføring av restaureringstiltak i kystlynghei, og bruk av anleggsmaskiner for fjerning av trær. Bønder med kompetanse på trygg brenning av kystlynghei må involveres.

- **Politiske mål:** Ivaretagelse av en naturtype som er oppført som sterkt truet på rødlista, og dermed bidra til et av de tre hovedmålene til Norsk handlingsplan for naturmangfold: Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen for truede og nær truede arter og naturtyper skal bedres.
- **Samfunnsøkonomi:** Ukontrollerte branner utgjør en samfunnskostnad ved slukking og tap av verdier og en sikkerhetsrisiko for befolkningen. Velskjøtte kystlyngheier vil bidra med en rekke økosystemtjenester som beiteressurser gjennom hele året, kulturarv og redusert brannfare.

Foreslåtte krisetiltak vi er kritiske til

- **Redusere krav til kontroll med lakselus og mulighet for å øke mengde fisk i anleggene** ([forslag fra oppdrettsnæringen](#)). Dette vil være svært negativt for villaks, og øke den betydelige negative miljøpåvirkningen oppdrettsnæringen allerede påfører norsk kyst- og vassdragsnatur. Forslaget har møtt [motstand fra en rekke friluftslivs- og miljøorganisasjoner](#).
- **Økt tilskuddssats til planting av trær.** Treplanting er dårlig regulert ved at det kun er opp til grunneier hvor og hvordan han/hun ønsker å gjennomføre planting. Det kan i en god del sammenhenger ha negativ effekt på biologisk mangfold hvis man f.eks. planter treslag utenfor sitt naturlige utbredelsesområde, gjennomfører treslagsskifte, eller planter til artsrikt kulturlandskap som heller burde vært restaurert tilbake til beite- og slåttemark. Planting kan samtidig mange steder være et helt greit tiltak for å få raskere gjenvekst av skog enn ved naturlig foryngelse, men det vil når det gjøres på riktig måte på riktig sted være et tiltak som i utgangspunktet er lønnsomt for skogeier. Vi kan ikke se at å gjøre dette enda bedre betalt for skogeier vil ha en positiv sysselsettende effekt, og planting gjøres i dag i stor grad av innleid, utenlandsk arbeidskraft. Vi vil klart fraråde å øke tilskuddet til planting.
- **Hastverksutbygging av nye, store motorveier.** De siste årene har det allerede foregått omfattende og særdeles kostbare utbygginger av denne typen, basert på ofte middelmådig planarbeid. Vi mener ikke dette må forverres ytterligere ved å forsere slike utbygginger. Det vil være langt bedre å prioritere krisemidler til vedlikehold og sikring av eksisterende veier, inkludert bygging av midtdelere, samt å satse på vedlikehold av jernbane og kollektivtransport – som også kan være lettere å gjennomføre nå som trafikken er vesentlig redusert.